

Героизмът на българския народ в Априлското въстание

(есе)

Въстанието на българския народ през **1876 г.** е най-крупна въоръжена изява на националноосвободителното движение. То, както всяко друго въстание, е *своеобразна война* и в този смисъл съвместява едновременно както военни, така и политически действия. Световният исторически опит показва, че подобни въстания разчитат не толкова на *военен успех*, а главно на *политическия си ефект*. Това съответно означава, че макар и смазано на бойното поле, *националното въстание* може да постигне своите политически цели, но само ако има *широк международен обществен резонанс*. А това според **Ботев** ще се случи само когато българският народ се **жертва** по достатъчно внушителен начин. Тогава **саможертвата** и проляната кръв за **България** биха имали смисъл. Още докато въстаническата стихия продължава, **Ботев** час по-скоро иска да съобщи на света чрез първия и последен брой на своя вестник "**Нова България**", че българското национално въоръжено въстание е вече факт. Едва след това той пристъпва към подготовката на своята четническа акция.

Що се отнася до самото въстание, то е *слабо организирано и недобре подготвено*. Със най-добра подготовка и масовост на въстанието се отличава

Пловдивският революционен окръг

, чиито ръководители са

Панайот Волов

и

Георги Бенковски

. Център на въстанието в този окръг е

Панагюрище

. На

14 април 1876 г

. се провежда

събранието

в

Оборище

, на което се приема схващането за масово повсеместно въстание и се взема решението

то
да избухне на 1 май същата година

. Но ако турската власт разкрие плана, местните революционни комитети трябва незабавно да започнат борбата. В

Копривщица

пристига турска конна полиция да арестува

Тодор Каблешков

, но той избягва. Веднага биват свикани членовете на революционния комитет, който решава на

20 април

да обявят въстание. Тогава се превзема турският конак.

Каблешков

незабавно изпраща куриери с писмо (“

Кървавото писмо

”) до апостолите в

Панагюрище

, с което ги зове да обявят въстание в целия окръг.

Панагюрище

се освобождава и след това и съседните села. Вестта за обявяване на въстанието скоро достига до селищата на десния бряг на

р. Марица

. Тук въстават масово

Перущица

,

Брацигово

,

Батак

и околните села. Навсякъде в

Четвърти революционен окръг

въстанието започва с подем и въодушевление. Турското правителство, осведомено за подготовката на въстанието, взема бързи мерски за потушаване му. Най-големи сражения се водят за

Панагюрище

. След 3 дни на храбро отбраняване, на

30 април

въоръженият неприятел навлиза в града с артилерийски огън. Ожесточени сражения с башибозуците има и на

вр. Еледжик

, където са съсредоточени въстаниците от околните села. Особено се отличава със

своята смелост селянинът

Гене Телийски

. След разбиването на въстанческия лагер в

Еледжик

много жени, мъже и деца са избити.

Страшни жестокости извършват башибозуците в родопските села **Батак** и **Перущица**. **Д**
ава се заповед 5000 мъже, жени, деца да бъдат изклани

. След като е превзета

Перущица

, неколкостотин мъже, жени и деца се затварят в една от черквите. Когато турците бомбардират черквата,

Кочо Четеменски

и

Спас Гинев

убиват семействата си, после и себе си, за да не паднат в ръцете на кръвожадния неприятел. На

20 май

(

1 юни

)

1876 г.

, движейки се към

вр. Вола

,

Ботев

и неговата чета биват нападнати от турски потери. Като се стъмва, боят се прекратява и четата е много изтощена.

Същата вечер, докато се съвещава със своите помощници

,

Ботев

е пронизан смъртоносно от вражески куршуми.

*Следва логичният въпрос: **Априлското въстание** постига ли целите, поставени във навечерието на неговото избухване? От гледна точка на политическия си ефект, въстанието успява. Въпреки че завършва с катастрофа за българите, то е същевременно морална победа над поробителя.*

Кървавата трагедия

, в която загиват над

30 000 българи

, а десетки селища са разорени и изпепелени, предизвиква мощна вълна от протести сред европейската и световната общественост. За пръв път в своята нова история българският народ привлича и обсебва вниманието на цивилизования свят. Със своите гневни репортажи в английската преса и подети от европейския печат, американският журналист

Маккахън

и англичанинът

Пиърс

изнасят потресаващи факти за зверставата, на които са били подложени българите в

Батак

и

Тракия

от турците. За страшните кръвопролития в

България

донасят руски, френски и много други посланици и мисионери. Във

Франция

великият френски писател

Виктор Юго

, който участва в движението за защита на българите, пише, че “

трябва да се сложи край на империите, които убиват

”. В

Англия

, подкрепящото

Турция

правителство на

Дизраели

, се подлага на остри критики. Във

Италия

и

Германия

, съответно

Джузепе Гарибалди

и

Ото фон Бисмарк

, изразяват своето съчувствие към българския народ. Но най-силно

Априлската епопея

вълнува руската общественост, която иска царското правителство да се заема със решаването на българския въпрос по дипломатически и военен път незабавно. Засилва се дейността на славянските комитети в

Москва

и

Санкт Петербург

. Започва масово движение, в което се включва

Одеското българско настоятелство

, чиято цел е събиране на помощи за жертвите на търските издевателства. През **1876 г**

. български първенци съставят меморандум до

Великите сили

, в който изразяват молба за гаранция за защита, самоуправление, пълна автономия.

Русия

поема инициативата и веднага се състои руско-австрийска среща на най-високо равнище в

Райхщад

. Руският владетел,

Александър II

, развива идеята за създаване на български автономни области в рамките на

Турската империя

пред своя колега

Франц Йосиф

. Като последица

Дизраели

настоява от новото турско правителство да накаже виновниците за погромите в

България

. Но това не се случва. Закономерно в началото на

1877 г

. се провежда

Цариградската посланическа конференция

, където се взема решението

Мизия

,

Тракия

,

Македония

и някои други райони, без

Беломорието

, да бъдат обособени в две автономни области с центрове

Търново

и

София

. Турското правителство отхвърля този проект, за да се стигне до единственото възможно решение на български въпрос –

войната

. Но възможно ли беше да не се стига до

Руско-турската война

, тоест

Априлското въстание

да беше пречупило и скъсало оковите на робството и мъките? Може би, отговорът е утвърдителен - да.

Но тогава защо то не постига военен успех

? Различни са мненията на историците за причините, които довеждат до краха на

Априлското въстание. Те могат да бъдат обобщени във слабата организация, неедновременното му избухване, липсата на консолидация на българската нация, отсъствие на общобългарски стопански и духовен център, мястото на

България

в европейската политика.

Но въпреки *многобройните жертви, хилядите убити и ранени българи, разрушените, изпепелените градове и села* , **Априлската епопея** показва, че в една малка, бедна, макар и далеч от развитите в

Европа

държави, хората, живеещи в нея не по-малко обичат и ценят свободата и справедливостта, мразейки и борейки се с робството и деспотизма, така като го правят 13-те колонии, които се борят и извоюват независимостта от

Англия

или италианците, които се освобождават от властта на

Австрия

.
Следователно, българите не са по-различни от европейците по отношение на моралните ценности, които изповядват

. Именно

Априлското въстание

е своеобразна проява и защита на тези непреходни ценности, защото да се отстоява е най-сладко, когато силно се противопоставяш срещу трудностите, проблемите, несправедливостите. А последвалата Освободителна война е още по ясно и категорично потвърждение на петвековното желание на българина да бъде свободен.